

Nr 139.

Ankom till riksdagens kansli den 19 maj 1944 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter för försvarsändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44.

(1:a avd.)

Driftbudgeten.**Fjärde huvudtiteln.**

1:o) **Armén: Utrustning för sjukhuståg.** I propositionen nr 249 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 21 april 1944, föreslagit riksdagen (punkt 1), att till Armén: Utrustning för sjukhuståg å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 1 040 000 kronor.

För transport på järnväg av krigsskadade ingår i krigsmaktens organisation ett antal sjukhuståg, vilka organiseras dels genom de militära myndigheternas försorg och dels av Svenska röda korset.

Överbefälhavaren har hemställt om anvisande av 1 041 600 kronor för viss utökning av antalet sjukhuståg samt ändrad sammansättning och utrustning av redan befintliga sådana tåg, bland annat syftande till utnyttjande i större utsträckning av boggienvagnar i stället för tvåaxliga vagnar. Av överbefälhavarens skrivelse framgår, att kostnaderna för ifrågavarande åtgärder beräknats till 1 241 600 kronor samt att Svenska röda korset förklarat sig berett att svara för 200 000 kronor av detta belopp.

Departementschefen har tillstyrkt, att för ändamålet anvisas ett anslag av, i avrundat tal, 1 040 000 kronor, av vilket belopp 875 000 kronor ansetts böra belasta försvarsbeslutets kostnadsram.

Utskottet finner de föreslagna åtgärderna vara av behovet påkallade och tillstyrker den begärda medelsanvisningen. *Utskottet.*

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Armén: Utrustning för sjukhuståg* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 1 040 000 kronor.

2:o) **Armén: Anskaffning av viss utrustning för motorfordon.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2) att till Armén: Anskaffning av viss utrustning för motorfordon å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 2 250 000 kronor.

Sedan överbefälhavaren anmält ett av de rådande beredskapsförhållandena föränlett behov av anskaffning av däck och slangar för vissa för försvaret avsedda motorfordon, hava i anslutning härtill arméförvaltningens tygavdelning, marinförvaltningen och flygförvaltningen gjort framställning om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål. Medelsbehoven hava angivits till för armén 2 250 000 kronor, för marinen 210 000 kronor och för flygvapnet 390 000 kronor.

Departementschefen har tillstyrkt bifall till framställningarna. Kostnaderna hava ansetts icke böra belasta femårsplanens kostnadsram.

Utskottet.

Utskottet har efter tagen del av de till ärendet hörande handlingarna funnit angeläget, att ifrågavarande materiel anskaffas. Mot de för ändamålet beräknade kostnaderna har utskottet icke funnit anledning till erinran, varför utskottet tillstyrker följande medelsanvisningar, nämligen för armén 2 250 000 kronor, för marinen 210 000 kronor och för flygvapnet 390 000 kronor.

I det följande under punkterna 4 och 6 gör utskottet hemställan i fråga om medelsäskandena för marinen och flygvapnet.

Med avseende å nu förevarande punkt hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Anskaffning av viss utrustning för motorfordon* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 2 250 000 kronor.

3:o) **Marinen: Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3) att till Marinen: Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 33 000 kronor.

Vid 1941 års riksdag (skrivelse nr 57) beslöts bland annat anskaffande för arméns räkning av ett antal tunga (medelsvåra) kanoner av samma typ som de vid kustartilleriet befintliga. I brev den 7 mars 1941 bemyndigade Kungl. Maj:t arméförvaltningens tygdepartement att anskaffa dessa kanoner jämte viss utrustning för i brevet angiven beräknad totalkostnad. Sedermera har materielen enligt 1942 års försvarsbeslut överförts till kustartilleriet.

Marinförvaltningen har nu framhållit, att för ändamålet erfordras jämväl utrustning med intendentur-, sjukvårds- och expeditiomateriel.

De medel, som tidigare beräknats för anskaffande av ifrågavarande kanoner, hava sålunda icke avsett all den materiel, som erfordras för batteriernas fullständiga utrustande. 1941 års försvarsutredning torde ha förutsatt, att den materiel, varom här är fråga, skulle kunna utan ersättning tillhandahållas av armén. Numera verkställd utredning har givit vid handen, att detta låter sig göra såvitt angår intendenturmateriel men däremot icke såvitt angår sjukvårds- och tygmateriel. För anskaffning av sjukvårds- och tygmateriel hava beräknats 33 000 kronor respektive 76 000 kronor. Kostnaderna hava ansetts böra falla inom femårsperiodens kostnadsram.

Efter tagen del av de till ärendet hörande handlingarna har utskottet funnit sig höra tillstyrka, att för anskaffning av erforderlig sjukvårds- och tygmateriel anvisas 33 000 kronor respektive 76 000 kronor.

Utskottet.

Under punkt 5 i det följande gör utskottet hemställan om anvisande av medel för ifrågavarande tygmateriel.

Med avseende å nu förevarande punkt hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 33 000 kronor.

4:o) **Marinen: Anskaffning av viss utrustning för motorfordon.** Under hänvisning till vad utskottet ovan under punkt 2 anfört får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4) hemställa,

att riksdagen må till *Marinen: Anskaffning av viss utrustning för motorfordon* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 210 000 kronor.

5:o) **Marinen: Anskaffning av artilleri- och annan teknisk materiel.** I överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5) får utskottet, under hänvisning till vad utskottet ovan under punkt 3 anfört, hemställa,

att riksdagen må till *Marinen: Anskaffning av artilleri- och annan teknisk materiel* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 76 000 kronor.

6:o) **Flygvapnet: Anskaffning av viss utrustning för motorfordon.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6) och under hänvisning till vad utskottet ovan under punkt 2 anfört, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Anskaffning av viss utrustning för motorfordon* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 390 000 kronor.

7:o) **Flygvapnet: Anskaffning av fatsköljningsapparater.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7) att till Flygvapnet: Anskaffning av fatsköljningsapparater å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

För anskaffning av apparater för rengöring av bensinfat vid flygförbanden har beräknats ett belopp av 65 000 kronor. Då anordningarna äro av den natur att de normalt böra ingå i den planering för krigsförhållanden, som äger rum redan i fred, föreslår departementschefen, att kostnaderna böra inräknas i kostnadsramen för försvarets utbyggande under budgetåren 1942/47.

Utskottet. Då ifrågavarande apparater måste anses nödvändiga för att flygbensinen skall kunna skyddas mot förorening, tillstyrker utskottet, att medel i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisas för ändamålet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Anskaffning av fatskölningsapparater* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

8:o) Flygvapnet: Ytterligare medel till reservkraftaggregat vid vissa flygvapnets etablissemang. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen medgiva (punkt 8), att det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 å driftbudgeten under fjärde huvudtiteln till Reservkraftaggregat vid vissa flygvapnets etablissemang anvisade reservationsanslaget av 728 000 kronor må tagas i anspråk för ordnande av reservkraftförsörjningen jämväl vid andra flottiller än de med anslaget ursprungligen avsedda.

1942 års riksdag anvisade å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 under fjärde huvudtiteln ett reservationsanslag av 728 000 kronor till Reservkraftaggregat vid vissa flygvapnets etablissemang. Anslaget har av Kungl. Maj:t ställts till flygförvaltningens förfogande, att av förvaltningen disponeras för anskaffning av sådana aggregat för Västmanlands flygflottilj i Västerås och Hässlö jämte centrala flygverkstadens i Västerås filial vid Hässlö, för Östgöta, Jämtlands, Västgöta och Göta flygflottiljer samt för centrala flygverkstäderna i Västerås och å Malmen.

För anskaffning av reservkraftaggregat för Skaraborgs, Södermanlands och Kalmar flygflottiljer samt Norrbottens flygbaskår ha medel tidigare ställts till förfogande genom särskilda brev.

Vid detaljprövning av förslag till etablissemangens förseende med elektrisk reservkraft hava förenklingar av det ursprungliga programmet i vissa fall kunnat genomföras, vilket medfört kostnadsminskningar.

Däremot har det visat sig, att de anvisade medlen äro otillräckliga för ordnande av reservkraftförsörjning vid sistnämnda fyra flygförband. Flygförvaltningen har ansett, att anläggningarna torde kunna utföras utan överskridande av det belopp, vartill för ifrågavarande ändamål anvisade medel tillhoppa uppginge, under förutsättning att omkring 60 000 kronor av förenämnda anslag av 728 000 kronor finge tagas i anspråk för envar av Skaraborgs, Södermanlands och Kalmar flygflottiljer samt Norrbottens flygbaskår.

Utskottet. Förslaget att för bestridande av för anskaffning av reservkraftaggregat vid förenämnda flygförband taga i anspråk det av 1942 års riksdag anvisade anslaget av 728 000 kronor till Reservkraftaggregat vid vissa flygvapnets etablissemang innebär en avvikelse från av riksdagen prövade grunder för medelsanvisningen. Då emellertid det föreslagna dispositionsförfarandet synes lämpligt, tillstyrker utskottet, att riksdagen lämnar det begärda medgivandet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 å driftbudgeten under fjärde huvudtiteln till Reservkraftaggregat vid vissa flygvapnets etablissemang anvisade reservationsanslaget av 728 000 kronor må tagas i anspråk för ordnande av reservkraftförsörjningen jämväl vid andra flottiljer än de med anslaget ursprungligen avsedda.

Kapitalbudgeten.

Försvarsväsendets fastighetsfond.

9:o) **Vissa byggnadsarbeten för Bergslagens artilleriregemente.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen medgiva (punkt 9), att byggnadsprogrammet för Bergslagens artilleriregementes kasernetablissemang må utformas i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 21 april 1944 anförts.

Totalkostnaderna för artilleriregementets kasernetablissemang hava beräknats till 9 985 000 kronor.

Förslag har nu framlagts om vissa ändringar i byggnadsprogrammet för bl. a. regementets matinrättningsbyggnad, kanslihus och marketenteribyggnad. De föreslagna ändringarna i byggnadsprogrammet för nämnda tre byggnader beräknas draga en merkostnad av 71 500 kronor, vilken kostnad ansetts kunna i sin helhet täckas inom ramen för tillgängligt anslagsbelopp. Departementschefen har tillstyrkt, att de föreslagna ändringarna böra komma till stånd.

Då de föreslagna ändringarna i byggnadsprogrammet för Bergslagens artilleriregemente lämpligen synas böra komma till utförande och merkostnaderna beräknas kunna i sin helhet täckas inom ramen för tillgängligt anslagsbelopp, finner utskottet sig böra tillstyrka, att riksdagen lämnar sitt medgivande till departementschefens förevarande förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att byggnadsprogrammet för Bergslagens artilleriregementes kasernetablissemang må utformas i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 21 april 1944 anförts.

10:o) **Verkstadsbyggnad vid Skånska luftvärnskåren.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen medgiva (punkt 10), att till bestridande av uppkommande merkostnader för uppförande av verkstadsbyggnad vid Skånska luftvärns-

Utskottet.

kåren må tagas i anspråk förefintlig behållning å det för budgetåret 1941/42 å kapitalbudgeten under försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond, anvisade reservationsanslaget av 7 750 000 kronor till Nybyggnader för luftvärnsartilleriets beredskapsdivisioner i Sundsvall och Malmö m. m.

För budgetåret 1943/44 har under kapitalbudgeten, arméförvaltningens delfond, beräknats ett belopp av 173 000 kronor för verkstadsbyggnad vid Skånska luftvärnskåren. Detta belopp motsvarar enligt prisläget den 1 juli 1941 160 000 kronor, vilket belopp för avsedda byggnadsföretag upptagits i en genom Kungl. Maj:ts brev den 30 juni 1943 fastställd plan över vissa byggnadsarbeten m. m., som skulle komma till utförande under femårsperioden 1942/47 med anlitande av det för budgetåret 1943/44 under arméförvaltningens delfond anvisade investeringsanslaget av 24 000 000 kronor.

Kostnaderna för byggnadsföretaget hava numera uppskattats till 255 000 kronor, varav å prisstegring efter den 1 juli 1941 belöper ett belopp av 33 200 kronor. Merkostnaden har till en del föranletts av att kostnader för yttre arbeten och administration, vilka icke medräknats i de ursprungliga kostnadskalkylerna, numera tillagts. Den återstående merkostnaden belöper på ökade utrymmen för förråd, lager och skyddsrum m. m. Enär det föreslagna utförandet av denna verkstadsbyggnad i stort sett överensstämmer med vad som tidigare godtagits beträffande motsvarande byggnad för Sundsvalls luftvärnskår, har departementschefen funnit sig kunna tillstyrka, att verkstadsbyggnad för Skånska luftvärnskåren utföres i enlighet med en nu föreslagen delvis ändrad planlösning.

I ärendet har hemställts, att till bestridande av uppkommande merkostnader måtte få tagas i anspråk 71 000 kronor från det för budgetåret 1941/42 under arméförvaltningens delfond anvisade reservationsanslaget av 7 750 000 kronor till Nybyggnader för luftvärnsartilleriets beredskapsdivisioner i Sundsvall och Malmö m. m. Denna hemställan har departementschefen tillstyrkt men föreslagit, enär den ifrågasatta användningen av nämnda anslag innebär ändrad medelsdisposition i förhållande till vad riksdagen medgivit, att frågan i denna del underställes riksdagens prövning.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att uppkommande merkostnader i förhållande till tidigare föreslagen verkstadsbyggnad vid Skånska luftvärnskåren måtte få bestridas av förenämnda anslag å 7 750 000 kronor till Nybyggnader för luftvärnsartilleriets beredskapsdivisioner i Sundsvall och Malmö m. m. Mot den sålunda föreslagna ändrade medelsdispositionen av nämnda anslag vill utskottet icke framställa någon erinran och tillstyrker alltså förslaget i fråga.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att till bestridande av uppkommande merkostnader för uppförande av verkstadsbyggnad vid Skånska luftvärnskåren må tagas i anspråk förefintlig

behållning å det för budgetåret 1941/42 å kapitalbudgeten under försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond, anvisade reservationsanslaget av 7 750 000 kronor till Nybyggnader för luftvärnsartilleriets beredskapsdivisioner i Sundsvall och Malmö m. m.

11:o) **Merkostnader för lagringsanläggningar för drivmedel.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 11) att till Merkostnader för lagringsanläggningar för drivmedel å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 2 580 000 kronor.

För utförande i enlighet med av Kungl. Maj:t fastställda utbyggnadsplaner av vissa bombsäkra lagringsanläggningar för drivmedel för försvarsväsendets räkning hava till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande ställts sammanlagt 11 425 000 kronor.

1943 års riksdag har medgivit, att behållningen å till anläggningar för oljelagring ovan jord anvisade reservationsanslag må efter Kungl. Maj:ts prövning disponeras till täckande av uppkommande ytterligare medelsbehov för oljelagringsanläggningar, till vilkas utförande medel i annan ordning av riksdagen anvisats.

Överbefälhavaren samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hava beräknat ytterligare medelsbehov för ifrågavarande ändamål av sammanlagt 3 566 000 kronor. Då behållningen å anslag till anläggningar för oljelagring ovan jord utgjorde 980 000 kronor, skulle alltså ytterligare erfordras (3 566 000 — 980 000 =) 2 586 000 kronor.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen beräknas numera en avsevärd ytterligare medelsanvisning erforderlig för att de för krigsmaktens räkning avsedda bombsäkra lagringsanläggningarna för flytande drivmedel skola kunna i planerad omfattning färdigställas på sådant sätt, att de kunna fylla kraven på leveranskapacitet och säkerhet. Till en del föreligger redan ett betydande anslagsöverskridande. Enligt uppgift från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, i vars regi arbetena utföras, uppgå merkostnaderna för redan utförda arbeten och vidtagna åtgärder, vilka icke kunna återkallas, till omkring 1 300 000 kronor. Den föreliggande utredningen ger icke tillräcklig ledning för ett bedömande huruvida detta anmärkningsvärda anslagsöverskridande kunnat till någon del undvikas eller i vart fall i så god tid förutses, att frågan om ytterligare erforderlig medelsanvisning kunnat av Kungl. Maj:t och riksdagen fritt prövas. Det hade varit önskvärt, om de förhållanden, som föranlett anslagsöverskridandet, kunnat göras till föremål för närmare undersökning, innan framställning avlättes till riksdagen om ytterligare medelsanvisning. Med hänsyn till anlägenheten av att arbetena snarast slutföras finner jag det dock nödvändigt, att frågan redan nu underställes riksdagens prövning. Det är min avsikt att föranstalta om ärendets överlämnade till statens sakrevision för närmare prövning av de omständigheter som påverkat anslagsöverskridandena.

Såsom av den föreliggande utredningen framgår finnas vissa möjligheter att nedbringa merkostnaderna genom begränsning av de redan beslutade anläggningarnas antal. Med hänsyn till det trängande behovet av bombsäkra lagringsanläggningar finner jag mig dock icke böra förorda en sådan åtgärd.

För färdigställande och komplettering av samtliga anläggningar beräknas enligt det föregående kostnaderna till sammanlagt (1 695 000 + 891 000 =) 2 586 000 kronor utöver det belopp, som av Kungl. Maj:t redan från tillgängliga medel ställts till förfogande. Jag är icke beredd att utan närmare prövning godtaga dessa kostnadsberäkningar. Det synes icke osannolikt, att begränsningar kunna göras i de föreslagna anordningarna utan eftersättande av anläggningarnas användbarhet. Då jag i avsaknad av närmare hållpunkter för anslagsbehovets bedömande nu föreslår, att för ändamålet äskas 2 580 000 kronor, förutsätter jag, att av detta belopp kommer att disponeras endast så stor del som efter närmare prövning genom Kungl. Maj:ts försorg finnes bära ställas till förfogande.

Ifrågavarande kostnader, såsom hänförande sig till äldre byggnadsföretag, hava ansetts icke bära belasta femårsperiodens kostnadsram.

Utskottet. Såsom av ärendet framgår föreligger ett betydande och enligt utskottets mening anmärkningsvärt överskridande av de för uppförande av ifrågavarande lagringsanläggningar anvisade anslagen. För klarläggande av de omständigheter, som påverkat anslagsöverskridandena, har ärendet numera överlämnats till statens sakrevision.

Då de föreslagna arbetena måste slutföras, finner sig utskottet bära tillstyrka, att det nu begärda anslaget anvisas av riksdagen. Såsom departementschefen framhållit synes det icke osannolikt, att begränsningar kunna göras i de ifrågasatta anordningarna utan eftersättande av anläggningarnas användbarhet. Utskottet förutsätter därför, att av det äskade anslaget endast så stor del kommer att disponeras, som efter närmare prövning av Kungl. Maj:ts förslag finnes bära ställas till förfogande.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Merkostnader för lagringsanläggningar för drivmedel* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 2 580 000 kronor.

12:o) **Slipar och förvaringsplatser för magnetstavar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12) och under erinran, att ett belopp av 600 000 kronor tidigare ställts till förfogande för anskaffning av magnetstavar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Slipar och förvaringsplatser för magnetstavar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 40 000 kronor.

Stockholm den 19 maj 1944.

På statsutskottets vägnar.

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 140.